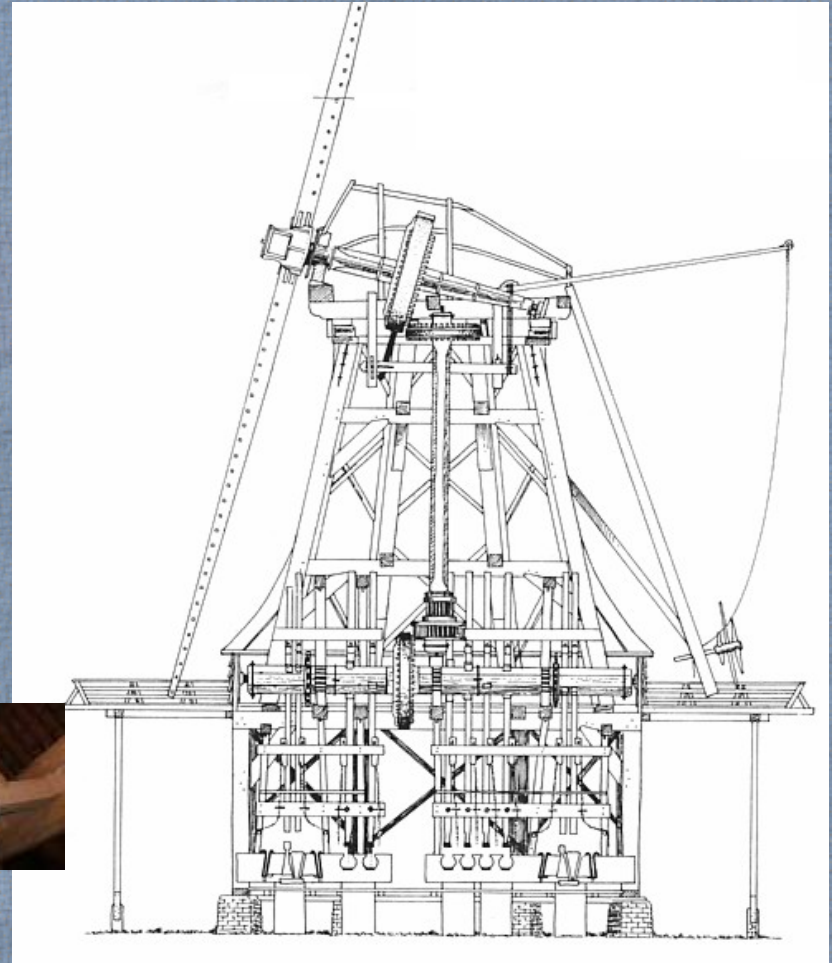

Het olieslaan

Slochter molenstichting

Het olieslaan

- ✓ kollergang, vuister en slagblok

Het olieslaan:

- ✓ Voorslagblok
- ✓ Naslagblok
- ✓ Slagwerk; wentelas, heien

Slochter molenstichting

Het olieslaan

Terugblik: hoe kneuzen we het zaad..?

- de kollergang natuurlijk!

Maar er is ook nog een andere manier!

Slochter molenstichting

Het olieslaan

Heien en potten

Slochter molenstichting

Het olieslaan

Het kneuzen gebeurde tot 1600 door middel van stampers. Twee stampers vallen kort na elkaar in een pot met zaden die daardoor worden vermalen. Door een aantal potten naast elkaar te zetten kon een zekere productie worden behaald.

Slochter molenstichting

Het olieslaan

Heien zijn ook geschikt voor het stampen van botten om daaruit beenderlijm te maken.

Slochter molenstichting

Het olieslaan

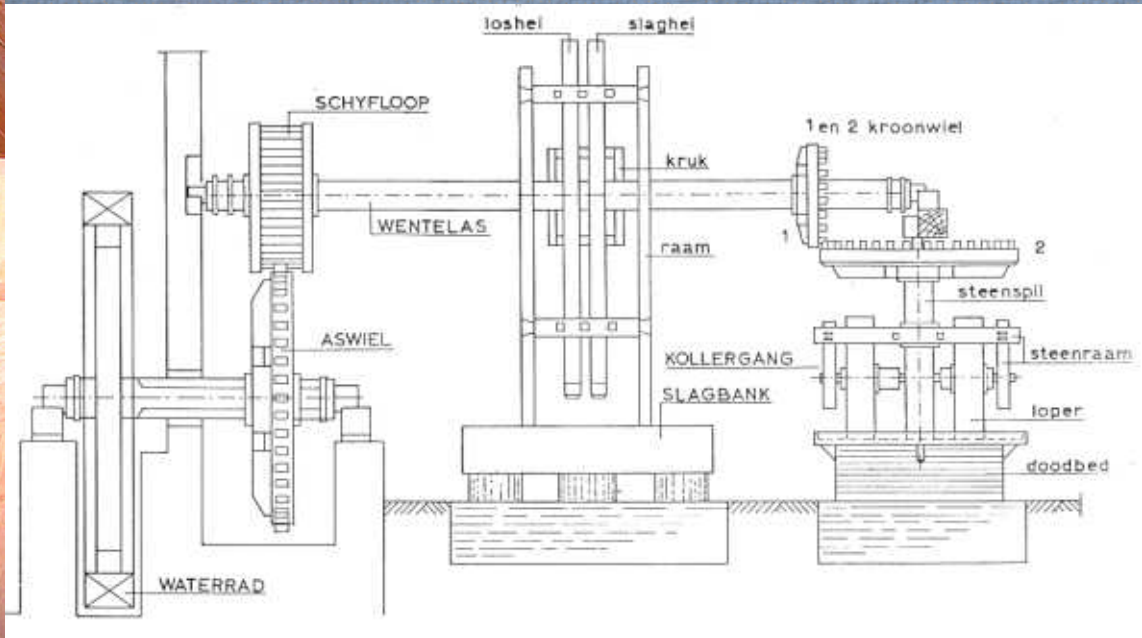
En ook de kollergang is niet de meest moderne variant. De mechanische pletter gebruikt 2 rollen waar het graan tussen wordt geplet.

Slochter molenstichting

Het olieslaan

De wentelas

Slochter molenstichting

Het olieslaan

De wentelas tilt de heien en de stampers op.

Als je de hei laat zakken met het schorttouw kan de spaak de hei/stamper via een vuist optillen.

De wentelas wordt aangedreven door de onderbonkelaar die op de koningsspil zit.

Andere constructies komen ook voor!

Slochter molenstichting

Het olieslaan

In plaats van spaken ook
wel eens een heef

Holten's molen in Deurne

Slochter molenstichting

Het olieslaan

Soms doe je het maar met wat je kon krijgen...

De Wachter in Zuidlaren gebruikt een oude gasbuis als wentelas!

Slochter molenstichting

Het olieslaan

Voorslagblok:

- Slaghei en loshei
- 100 slagen is genoeg
- Het mag niet te snel gaan (spaken)
- Hoorbeschermers dragen!

Slochter molenstichting

Het olieslaan

Holtense molen

Collse watermolen

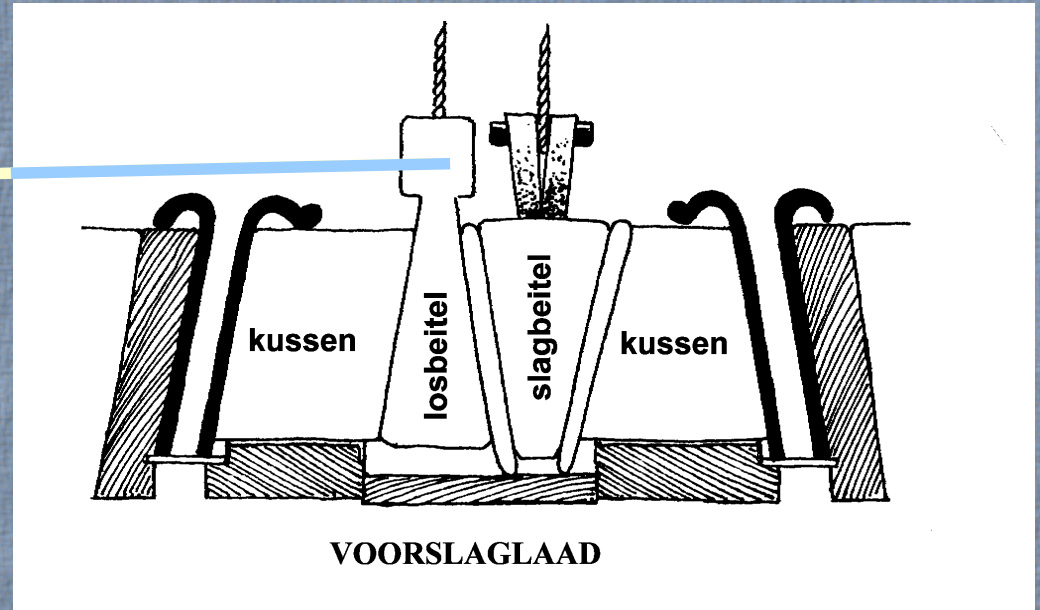

Slochter molenstichting

Het olieslaan

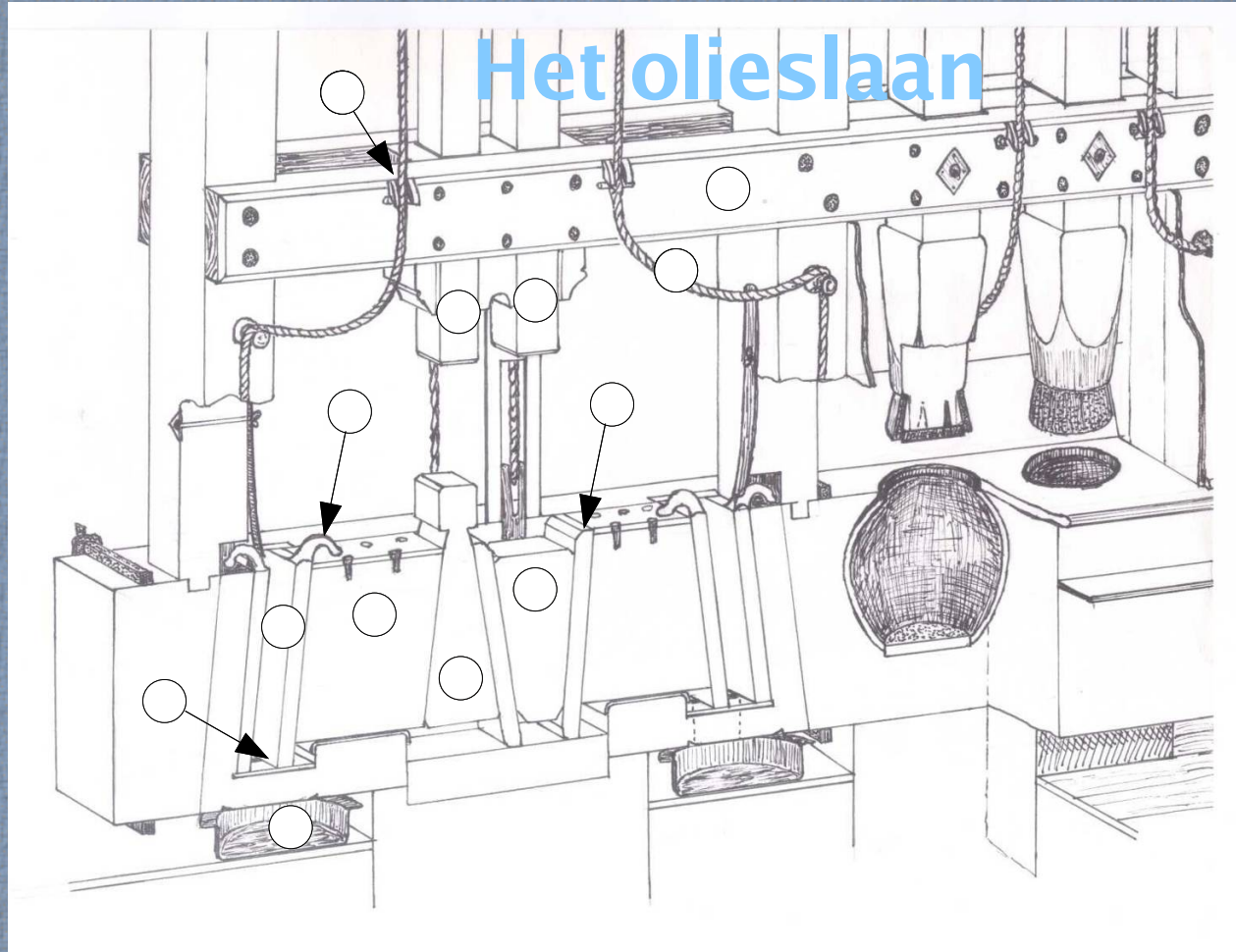

Holtense molen, losbeitel

Slochter molenstichting

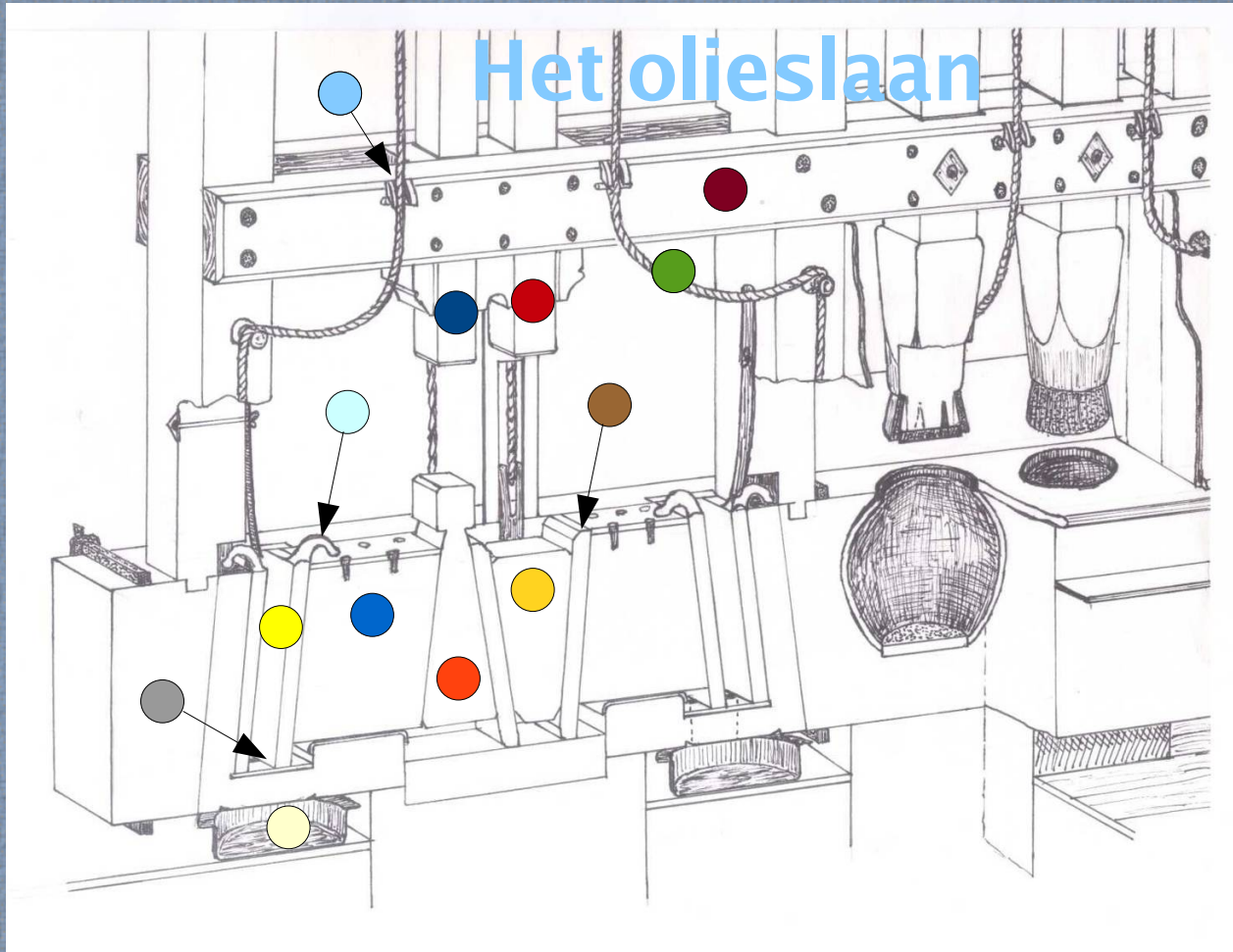
Het olieslaan

- 1 Loshei
- 2 Losbeitel
- 3 Slagbeitel
- 4 Schorttouw
- 5 Onderree
- 6 Reeneus
- 7 Slaghei
- 8 Jaagijzer
- 9 Perskamer
- 10 Fontijnijzer
- 11 Bekken
- 12 Kussen
- 13 Schei

Slochter molenstichting

- Loshei
- Losbeitel
- Slagbeitel
- Schorttouw
- Onderree
- Reeneus
- Slaghei
- Jaagijzer
- Perskamer
- Fontijnijzer
- Bekken
- Kussen
- Schei

Slochter molenstichting

Het olieslaan

Na het persen zit de koek zo strak in de bulen dat de bulen er op de kaak af moeten worden gestroopt. Hier komt de uitdrukking 'aan de kaak stellen' vandaan.

Slochter molenstichting

Het olieslaan

De koeken bevatten nog wat olie, die we er nu ook nog uit willen halen.

We breken de koeken in de appelpotten.

Koekenbrekers bestaan ook, zij zijn vooral bedoeld om koeken te malen voor jongvee wat ze nog niet goed genoeg kan kauwen.

Slochter molenstichting

Het olieslaan

Halverwege het stampen van de koeken voegen we nog wat water toe.

Dan wordt het naslagmeel verwarmd, waarbij de temperatuur hoger is dan bij de voorslag.

Roderwolde had geen naslagvuister, maar een middels stoom verwarmde bak voor het naslagmeel.

Slochter molenstichting

Het olieslaan

Naslagblok in Roderwolde, met links de bak waarin het naslagmeel met stoom werd verwarmd. Roderwolde had indertijd een stoommachine om de heien aan te drijven.

Slochter molenstichting

Het olieslaan

Naslagblok:

- Minder opbrengst, slechtere olie
- Gestampte koeken en wat water
- 50 slagen is genoeg
- Schelrad en belletje

Slochter molenstichting

Het olieslaan

- Naslag is kleiner, smaller, vorm beitel is anders om meer druk te leveren.
- Meestal 3 spaken t.o.v. 2 voorslag. Minder olie, dus olie heeft minder tijd nodig om te wijken

Slochter molenstichting

Het olieslaan

Het schelrad

De hei drijft ook het schelrad aan. Iedere keer als de slaghei wordt opgetild gaat het rad één tand verder. Afhankelijk van het aantal tanden op het krabbelrad gaat er naar verloop van tijd een belletje.

Het schelrad heeft een missende tand.

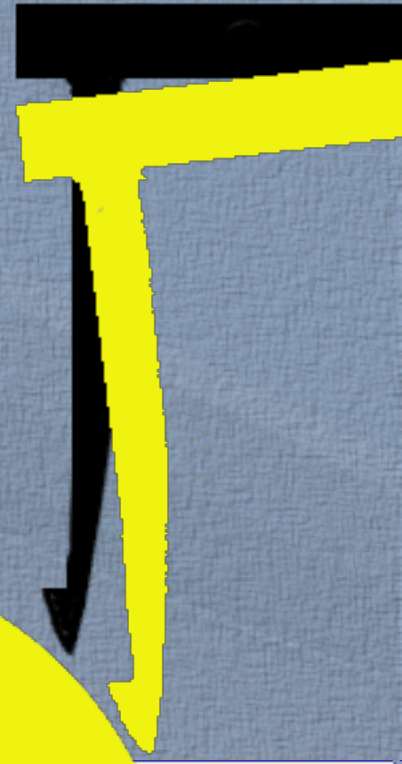

Slochter molenstichting

Het olieslaan

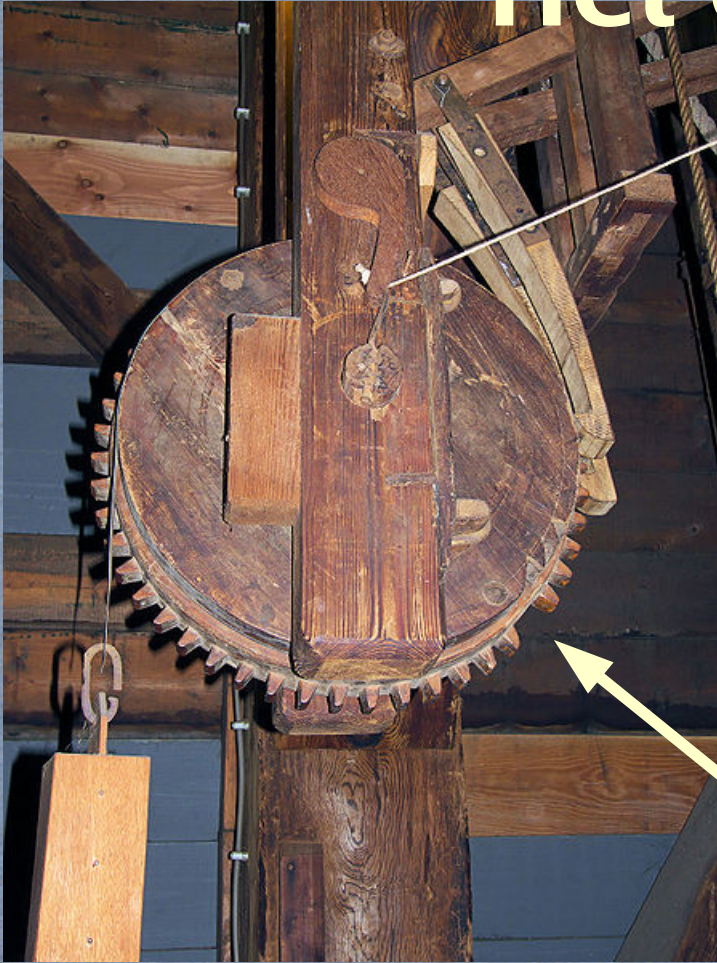

Het schelrad wordt
bewogen door
krabbelaars die door
de hei worden
bewogen.

Slochter molenstichting

Het olieslaan

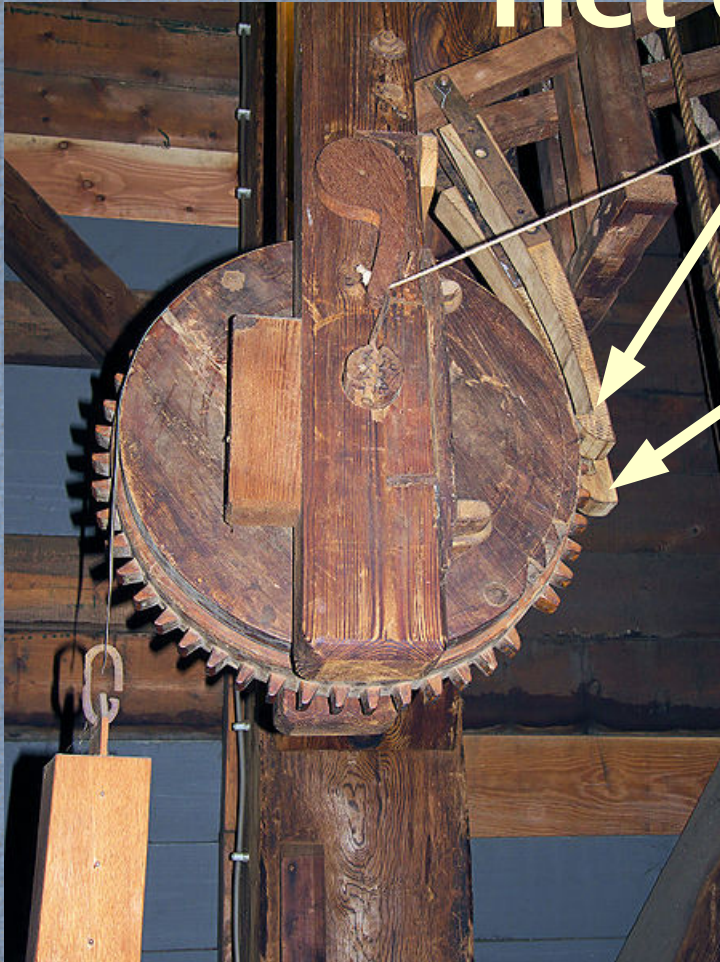

Miffende tand

Slochter molenstichting

Het olieslaan

De slaghei beweegt de ene 'krabbelaar'

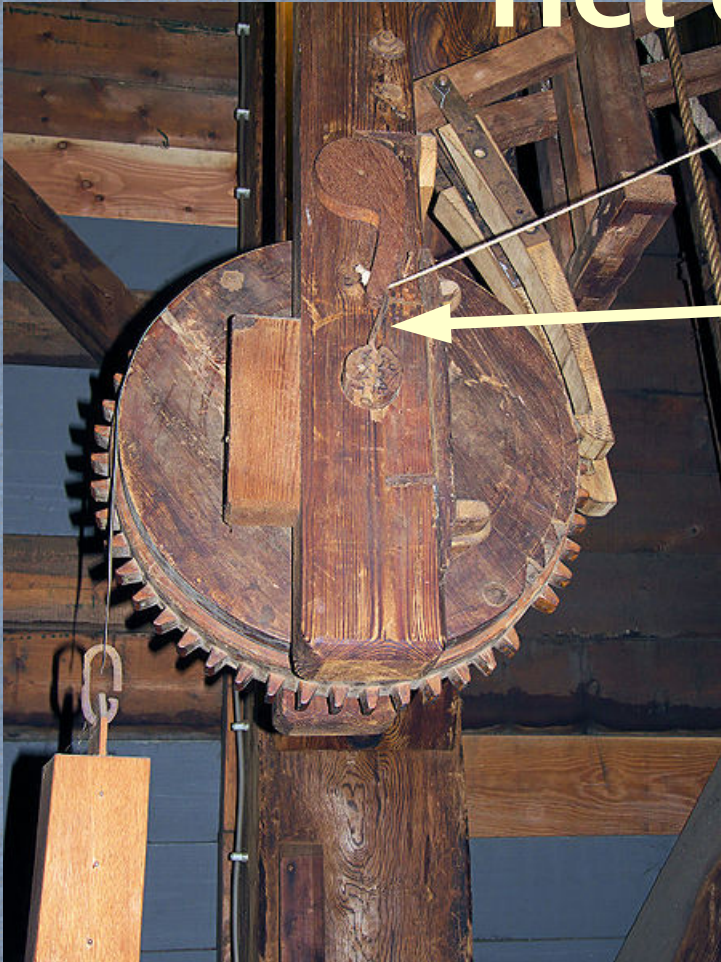
De loshei de andere

Deze zorgt ervoor dat het rad ondanks de miffende tand toch verder wordt getrokken. Zo wordt de telling herstart.

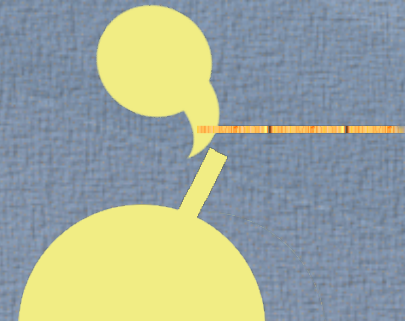
Slochter molenstichting

Het olieslaan

Het is niet erg goed te zien op deze foto, maar er steekt een spie uit de as van het wiel, die uiteindelijk de "komma" naar links drukt.

Aan de "komma" is via een touw de bel - die aan een verende lat hangt - bevestigd.

Slochter molenstichting

Het olieslaan

Wat is bijzonder aan de vang van een oliemolen?

Waar moet je op letten als je een oliemolen wilt krooien?

Slochter molenstichting